

Σκέψεις του σκηνοθέτη Λ. Ξανθόπουλου, με αφορμή την ταινία «Φιλιά εις τα παιδιά».

Του ΛΕΥΤΕΡΗ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

«Και πραγματικά δεν ξέρω· σαν να είμαι ένα πνεύμα περιπλανώμενο σε αυτή την υπόθεση και τα θυμάμαι όλα ή σαν να ήμουνα και να μην ήμουνα τότε εκεί», Ροζίνα Ασέρ-Πάρδο, από την ταινία.

Δεν γνωρίζω άλλο ζήτημα στη σύγχρονη ιστορία του ανθρώπου με τόσο διαφορετικές και τόσο απροσμέτρητες πτυχές τρόμου, φρίκης και παραλογισμού όσο το εβραϊκό ζήτημα και το Ολοκαύτωμα.

Ο όρος εβραϊκό ζήτημα περιλαμβάνει τόσο τη θεωρία και το δόγμα που διατύπωσε ο Καρλ Μαρξ το 1843 όσο και τη «λύση» που μεθοδεύτηκε από τον Χίτλερ, με απαρχή τη Νύχτα των Κρυστάλλων, τα γκέτο, τα πογκρόμ που ακολούθησαν σε γερμανικές πόλεις και σε κεντροευρωπαϊκές πρωτεύουσες και, τέλος, το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και την εξολόθρευση των Εβραίων στην κατεχόμενη από τους ναζί ευρωπαϊκή επικράτεια.

Όμως τι ακριβώς είναι η **ταινία του Βασίλη Λουλέ;** Μια ακόμη μαρτυρία πάνω στη γενοκτονία; Μια απόπειρα καταγραφής και προσδιορισμού της δαιμονολογίας γύρω από τον Εβραίο της διασποράς; Ο εξορκισμός αυτής της δαιμονολογίας;

Οι τρεις γυναίκες και οι δύο άντρες που μιλούν στο φακό της κινηματογραφικής μηχανής λήψης, Έλληνες Εβραίοι από τις προπολεμικές πόλεις Θεσσαλονίκη, Γιάννενα, Χανιά και Αθήνα που γλίτωσαν από τους θαλάμους αερίων, δεν σώθηκαν έτσι απλά και τυχαία.

Μικρά παιδιά στα χρόνια της ναζιστικής κατοχής, έζησαν έγκλειστοι και μέσα στην απόλυτη σιωπή τη μοναξιά και τον τρόμο, κρυμμένοι καλά και προφυλαγμένοι σε σπίτια ελληνικών οικογενειών χριστιανών που τους διέσωσαν με κίνδυνο της ζωής των νοικοκυραίων και της σωματικής ακεραιότητας των μελών της οικογένειάς τους.

«Κάθε μέρα που περνούσε εκεί μέσα ήταν κέρδος ζωής, ήταν μια μέρα που κερδίζαμε στη ζωή, κι αυτή η μέρα αποκτούσε μια πολύ μεγάλη αξία για εμάς, 548 μέρες κλεισμένοι, το κλείσιμο μετριέται με μέρες...».

Σιωπές

Ο τίτλος της ταινίας «Φιλιά εις τα παιδιά» προέρχεται από σημείωμα σε πρόχειρο κομματάκι χαρτί που έγραψε πατέρας προς την οικογένειά του και αποτελεί τη φράση με την οποία τους αποχαιρετάει πριν φορτωθεί βία στην αμαξοστοιχία για τα στρατόπεδα θανάτου. «Αγαπητή μου Λουίζα, σήμερα εφύγαμε με τα τραίνα [...] σας φιλώ και καλή Αντάμωση, φιλιά εις τα παιδιά».

Για να μπορέσεις να διακρίνεις τι κρύβει μια ταινία μέσα βαθιά στον πυρήνα της, πρέπει προηγουμένως να σκύψεις και να αφουγκραστείς πολύ προσεκτικά και πίσω από τη γυαλιστερή επιφάνεια τον ψίθυρο, τις νύξεις, τις σιωπές και τις παύσεις που κουβαλούν τόσο η εικόνα όσο και η ηχητική μπάντα. Ηλικιωμένη γυναικεία φωνή τραγουδά χαμηλόφωνα το παρακάτω παραδοσιακό γιαννιώτικο τραγούδι:

Πού ήσουνε ψε

πού ήσουν προψέ

και πού θα πας απόψε.

Ακόμα απόψε

που είμαι δω

και αύριο θα φύγω...

Το τραγούδι ακούγεται σε δύο διαφορετικά σημεία της ταινίας και δεν ολοκληρώνεται ποτέ. Ο τελευταίος στίχος σβήνει

αργά και χάνεται μέσα στο δυνατό θόρυβο ατμομηχανής που πλησιάζει. Αφού περάσει ο ήχος του τρένου, η γυναικεία φωνή, που αφηγείται και έχει προσωρινά διακόψει, συνεχίζει με τον ίδιο τόνο την περιγραφή περιστατικών και γεγονότων της παιδικής της ηλικίας που τη σημάδεψαν έκτοτε ανεξίτηλα.

Αυτά ακριβώς τα λόγια του τραγουδιού, που μπορεί κανείς ελεύθερα να τα ερμηνεύσει και ως το λαϊτμότιφ, συγκροτούν το οικουμενικό πρόσωπο του κυνηγημένου Εβραίου και ακριβώς εκεί, στο σημείο που βρίσκονται, αποτελούν το ερμηνευτικό κλειδί για την ταινία του Βασίλη Λουλέ.

«...και τον είδα που δάκρυζε, δεν τον έχω ξαναδεί να ξαναδακρύζει τον πατέρα μου, και φαντάζομαι τον πόνο του, πόσο πόνο είχε αυτός ο άνθρωπος ν' αφήσει πίσω τη μάνα του για να μας σώσει εμάς και πάντα το σκέφτομαι με μεγάλη αγάπη, γιατί θυσίασε την προηγούμενη γενιά για να σώσει την επόμενη».

Ο προφορικός λόγος που εκφέρουν οι επιζήσαντες της ναζιστικής θηριωδίας, ο οποίος εναλλάσσεται με σπάνιο υλικό αρχείου επιδέξια μονταρισμένο, είναι λόγος αποσταγμένος, χωρίς τίποτε το περιττό, μόνο με την απολύτως αναγκαία πληροφορία, απογυμνωμένος από οποιοδήποτε στολίδι και όμως λόγος με όγκο, θυμικό και θερμοκρασία, λόγος εν τέλει απόλυτης διαύγειας, ευθύνης και ευγένειας.

Μάθημα αντοχής

Ο Λουλές έχει τον πλήρη έλεγχο των εκφραστικών του μέσων. Με τις γωνίες λήψης, τα κάδρα, το μοντάζ και τη χρήση της μουσικής φράσης, που συχνά μένει μετέωρη και υπαινίσσεται, ορίζει τη δοσολογία του συναίσθηματος, αποκρούει τους κινδύνους του μελοδραματισμού, με λιτά μέσα ανασύρει και φέρνει στην επιφάνεια, ανεπηρέαστος από υπερβολές και προκαταλήψεις, τον τρόπο και την ουσία της κινηματογραφικής αφήγησης, προσφέροντας στον αποδέκτη του έργου του ένα μάθημα αντοχής και καρτερικότητας, έναν ανεξίτηλο ύμνο ζωής.

Η επιδέξια και οργανωμένη διαλεκτικά δομή της ταινίας έχει κάτι από τη γεωμετρική και κατασκευαστική τελειότητα ιστού αράχνης. Ο σκηνοθέτης υφαίνει τον φιλικό λόγο με νήματα ισχυρά και σχεδόν αόρατα, που οδηγούν και κυριολεκτικά αιχμαλωτίζουν το θεατή ακριβώς μέσα στον πυρήνα και το κέντρο του Γεγονότος.

Ποιο είναι όμως αυτό το Γεγονός; Πόσες μορφές μπορεί να πάρει μια αφήγηση; Ποια είναι τα όρια και οι διαστάσεις της ανθρώπινης ψυχής; Πόσες παραλλαγές υπάρχουν που ορίζουν την αντοχή και τον πόνο; Απειρες; Γιατί άπειρες; Τι ορίζεται ως ζωή και τι είναι ο θάνατος; Πού αρχίζει και πού σταματά η πτώση και πού βρίσκεται το μεγαλείο του ανθρώπου;

«Η Θεσσαλονίκη λεγόταν Μητέρα του Ισραήλ. Μετά την απελευθέρωση αυτοί που γλίτωσαν μετρηθήκαν και ήταν 70 άτομα από τις 55.000 της Θεσσαλονίκης. Εκεί ήταν ένα απέραντο συναίσθημα μοναξιάς».

«Βγαίνουν διάφοροι άλλοι και λένε ότι εμείς αγαπάμε τους Εβραίους, τους σώσαμε, χωρίς να 'χουμε κάνει τίποτα. Αυτοί που μας σώσανε δεν είπανε ποτέ μία λέξη. Αυτό είναι το μεγαλείο του ανθρώπου».

«Κι όταν ήμουν μεγάλη πια, πολύ μεγάλη, και πήγα στο Αουσβιτς, ήξερα ότι είδα τις στάχτες τους και ξέρω ακόμα ότι από μικρή κουβαλούσα μέσα μου ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΕΝΘΟΥΣ».

Πηγή: enet.gr [Ελευθεροτυπία](#)